Paramedical Sciences and Military Health
Volume 18, Number 3, 2024

Original Article

Quantitative Evaluation of Pseudo-Color Algorithms for Breast Thermography Images

Mahdi Baharloo[1], Nasser Samadzadehaghdam[1*]

[1] *Department of Biomedical Engineering, Faculty of Advanced Medical Sciences, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran*

Abstract

Introduction: Breast cancer is one of the most common diseases among women in all over the world. One of the effective ways to prevent the risk of death from breast cancer is early detection with thermographic breast screening methods. These images are sometimes provided as grayscale images. It is necessary to increase the quality of medical image for a better visual understanding. Pseudo coloring of thermal images provides physicians with more accurate diagnosis.

Methods and Materials: We evaluate the performance of eight pseudo-color algorithms in converting grayscale images to color images. These algorithms include warm color map (HCM), sinusoidal color map (SCM), proposed Zahedi color map (ZCM), jet color map (JCM), four algorithms proposed by Samadzadehaghdam that two of them are in HSI color space and the other two are in Lab color space. We compare the results with each other quantitatively. For evaluation, we use the measures of mean square error (MSE), normalized color difference (NCD), peak signal-to-noise ratio (PSNR), and structural similarity index metric (SSIM). Finally, we measure the significance of the differences with analysis of variance (ANOVA).

Results: The results show that the two algorithms designed in HSI color space are superior to other methods according to MSE, PSNR, and SSIM criteria.

Discussion and Conclusion: The human eye is much more sensitive to colors than gray levels. Therefore, converting grayscale thermograms to pseudo-colored ones results in better visualization, easy interpretation, and accurate diagnosis. Although there are various pseudo coloring methods, objective and quantitative metrics can help select the efficient algorithm.

Keywords: Thermography, Breast Cancer, Pseudo-Color Image, Quality Measure

***(Corresponding Author) Nasser Samadzadehaghdam**, Department of Biomedical Engineering, Faculty of Advanced Medical Sciences, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.
Email: nsamadzadeh_a@yahoo.com

مجله علوم پیراپزشکی و بهداشت نظامی
سال هجدهم، شماره چهارم، ۱۴۰۲

مقاله تحقیقاتی

ارزیابی کمّی الگوریتم‌های شبه رنگی تصاویر ترموگرافی سینه

مهدی بهارلو[۱]، ناصر صمدزاده اقدم[۱*]

[۱] گروه مهندسی پزشکی، دانشکده علوم نوین پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

چکیده

مقدمه : سرطان سینه یکی از شایع‌ترین بیماری‌ها در بین زنان در سراسر جهان است. یکی از راه‌های موثر برای کاهش خطر مرگ ناشی از سرطان سینه، تشخیص زودهنگام با روش‌های غربالگری پستان مانند ترموگرافی است. برای درک بهتر بصری، افزایش کیفیت تصویر پزشکی ضروری است. شبه رنگ‌آمیزی تصاویر حرارتی، تشخیص دقیق‌تری را برای پزشکان فراهم می‌کند.

مواد و روش‌ها: ما عملکرد هشت الگورتیم شبه رنگی را در تبدیل تصاویر خاکستری به تصاویر رنگی ارزیابی می‌کنیم. این الگوریتم‌ها عبارتند از نقشه رنگی گرم (HCM[۱])، نقشه رنگی سینوسی (SCM[۲])، نقشه رنگی پیشنهادی زاهدی (ZCM[۳])، نقشه رنگی جِت (JCM[٤])، چهارالگوریتم پیشنهادی توسط صمدزاده‌اقدم که دو مورد آن در فضای رنگی HSI[٥] و دو مورد آن در فضای رنگی Lab می‌باشد. ما نتایج را با یکدیگر مقایسه می‌کنیم. برای ارزیابی از معیارهای میانگین مربعات خطا (MSE[٦])، اختلاف رنگ نرمال شده (NCD[٧])، نسبت پیک سیگنال به نویز (PSNR[٨]) و تشابه ساختاری (SSIM[٩]) استفاده می‌کنیم. در نهایت، با آنالیز واریانس معنادار بودن اختلافات را می‌سنجیم.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد که دو الگوریتم طراحی شده در فضای رنگی HSI طبق معیارهای PSNR، MSE و SSIM نسبت به روش‌های دیگر برتری دارد.

بحث و نتیجه‌گیری: حساسیت چشم انسان به رنگ‌ها بسیار بیشتر از سطوح خاکستری است. بنابراین، تبدیل ترموگرام‌های خاکستری به شبه رنگی باعث تجسم بهتر، تفسیر آسان و در نهایت تشخیص درست‌تر می‌شود. اگرچه روش‌های شبه رنگ‌آمیزی متنوعی وجود دارد، معیارهای کمّی و عینی می‌توانند به انتخاب الگوریتم کارآمد کمک کنند.

کلمات کلیدی: ترموگرافی، سرطان سینه، تصویر شبه رنگی، معیار کیفیت

* **(نویسنده مسئول) ناصر صمدزاده‌اقدم**، گروه مهندسی پزشکی، دانشکده علوم نوین پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.
آدرس الکترونیکی: nsamadzadeh_a@yahoo.com

1 Hot Color Map
2 Sine Color Map
3 Zahedi-Proposed Color Map
4 Jet Color Map
5 hue, saturation, intensity
6 Mean Squared Error
7 Normalized Color Difference
8 Peak Signal-to-Noise Ratio
9 Structure Similarity Index Metric

مقدمه

سرطان سینه شایع‌ترین سرطان در بین زنان و دومین علت مرگ و میر ناشی از سرطان است (۱). امروزه از هر ۸ تشخیص سرطان ۱ مورد و در مجموع ۲/۳ میلیون مورد جدید در زنان و مردان را تشکیل می‌دهد (۲). این سرطان که یک چهارم کل موارد سرطان در زنان را تشکیل می‌دهد، شایع‌ترین سرطان تشخیص داده شده در زنان در سال ۲۰۲۰ بود و شیوع آن در بسیاری از نقاط جهان، در حال افزایش بوده است (۳). تخمین زده می‌شود که در سال ۲۰۲۰، ۶۸۵۰۰۰ زن بر اثر سرطان سینه جان خود را از دست داده‌اند، که معادل ۱۶ درصد یا ۱ مورد از هر ۶ مرگ ناشی از سرطان در زنان است (٤). اگرچه احتمال ابتلا به سرطان سینه تحت تأثیر سن و ژنتیک است (۵)، اما باید توجه داشت که غربالگری پستان و تشخیص زودهنگام از عوامل مهم در افزایش آگاهی و در نتیجه کاهش مرگ و میر می‌باشد (٦). از این رو برای تشخیص سرطان پستان از روش‌های مختلفی مانند معاینه بالینی پستان، ماموگرافی اشعه ایکس، سونوگرافی و غربالگری با رزونانس مغناطیسی (MRI) استفاده می‌شود. یکی از تکنیک‌های تصویربرداری پزشکی که برای تشخیص ناهنجاری سینه استفاده می‌شود ترموگرافی است. از آن‌جایی که سلول‌های تومور دارای درجه حرارت بالا و فعالیت خونی است (۷)، این روش با اندازه‌گیری دمای سطح بر اساس تابش مادون‌قرمز، مناطق طبیعی و تومور را متمایز می‌کند (۸). ترموگرافی در مقایسه با هر روش دیگری روشی کارآمد، غیر تهاجمی و بدون درد در نظر گرفته می‌شود که قادر است علائم قبلی را خیلی زودتر تشخیص دهد. همچنین محدودیتی در تراکم سینه و سن بیمار در این روش وجود ندارد (۹). تشخیص زودهنگام ناهنجاری‌ها توسط متخصصان مستلزم آن است که تصاویر ترموگرافی دارای کیفیت و کنتراست بالایی باشند. علاوه‌براین، این تصاویر دارای مقیاس خاکستری هستند و بنابراین کنتراست نسبتاً کمی بین سطوح خاکستری مجاور دارند و همچنین تفاوت‌های نسبتاً قابل توجهی ندارند (۱۰). در نتیجه، برخی از کیفیت‌های این تصاویر به راحتی قابل مشاهده نیستند. تصاویر شبه رنگ آمیزی می‌توانند به آشکارسازی آن عناصر کمک کنند و به پزشکان کمک کنند تا جزئیات را با وضوح بیشتری مشاهده کنند. پردازش تصویر شبه رنگ روشی است که در آن رنگ‌ها بر اساس یک رویکرد خاص به یک تصویر در مقیاس خاکستری اختصاص داده می‌شوند. الگوریتم شبه رنگ‌آمیزی باید به گونه‌ای طراحی شود که شناسایی دقیق عناصر داده‌ای را تسهیل کند. علاوه‌براین، تعداد رنگ‌ها باید برای قضاوت بصری بهینه باشد (۱۱).

الگوریتم‌های بسیاری برای شبه رنگ کردن تصاویر خاکستری پیشنهاد شده است. به عنوان مثال: در پژوهشی سمری و همکاران الگوریتم‌هایی را در فضای رنگ HSV پشنهاد دادند. جز مربوط به رنگ (H) همانند تصویر خاکستری و یا مکمل آن در نظر گرفته می‌شود. جز اشباع (S) با توجه به یک آستانه تطبیقی برابر ۱ یا ۰ در نظر گرفته می‌شود و در نهایت جز مربوط به روشنایی برابر تصویر خاکستری تنظیم می‌شود (۱۲). در پژوهشی دیگر کوبیاک و همکاران برای شبه رنگ کردن تصاویر خاکستری دو تابع نمایی و درجه دوم پیشنهاد دادند (۱۳). الخفاجی و همکاران روش رنگ‌بندی نوآورانه مبتنی بر اعمال تبدیل سینوسی و کسینوسی ارائه کردند که نتایج آن نشان می‌دهد، الگوریتم رنگ‌سازی ارائه‌شده نتایج قابل توجهی ایجاد می‌کند و می‌توان از آن در تشخیص‌های پزشکی استفاده کرد (١٤). در پژوهشی دیگر ویانا و همکاران تلاش کردند از الگوریتم ژنتیک جهت تخصیص رنگ به پیکسل‌های تصویر خاکستری استفاده کنند. روش پیشنهادی آن‌ها با قوانین تطبیقی نگاشت شده نتایج قابل قبولی را ارائه می‌دهد (۱۵). قسمت دیگر مطالعات به بخش‌بندی ترموگرام‌های شبه رنگی می‌پردازند با این هدف که نقاط گرم و مشکوک به توده خوش‌خیم یا بدخیم را به صورت خودکار تشخیص دهند. در پژوهشی اتحاد توکل و همکاران از الگوریتم‌های K-mean و نسخه فازی آن یعنی FCM[1] برای بخش‌بندی این تصاویر استفاده کرده‌اند (١٦). آن‌ها همچنین الگوریتم LSP[2] را پیشنهاد دادند که می‌تواند برای تقسیم بندی نقاط حرارتی شدید در ترموگرام پستان، مورد استفاده قرار گیرد (۱۷). در پژوهشی دیگر کرمانی و همکاران الگوریتم GMM[3] را پیشنهاد دادند؛ ابتدا با استفاده از معیار کالینسکی – هاراباسز[4] تعداد بهینه بخش‌های تصویر محاسبه و سپس توسط الگوریتم GMM تصویر بخش‌بندی می‌گردد (۱۸). در پژوهشی دیگر لانیسا و همکاران روش پیش پردازش را برای تشخیص مرزهای

1 Fuzzy C-means
2 lazy snapping procedure
3 Gaussian mixture model
4 Calinski–Harabasz

سینه و بدن برای از بین بردن ناحیه ناخواسته و استخراج رنگ‌ها در تصویر ترموگرام پیشنهاد دادند. این روش تکنیکی است که قبل از استفاده از داده‌ها برای فرآیند استخراج ویژگی و طبقه بندی تصویر انجام می‌شود (۱۹). در مقاله‌ای دیگر ساتیش و همکاران روش 1RSFS پیشنهاد دادند که در آن ویژگی‌های انتخاب شده با این روش در تشخیص عدم تقارن بین پستان راست و چپ مرتبط است (۲۰).

در این مقاله تصاویر با استفاده از الگوریتم‌های شبه رنگ‌سازی شامل نقشه رنگی گرم (HCM)، نقشه رنگی سینوسی (SCM)، نقشه رنگی پیشنهادی زاهدی (ZCM) و نقشه رنگی جت (JCM) رنگ‌آمیزی شدند (۲۱). همچنین برای اینکه نقشه رنگی معقول‌تر باشد، مفهوم رنگ‌های سرد و گرم را اعمال کردیم که برای آن دو الگوریتم در فضای رنگی HSI مبتنی بر ادراک (رنگ، اشباع و شدت) و دو الگوریتم دوم در فضای رنگی Lab (آزمایشگاه) یک‌نواخت طراحی شده‌اند (۲۲). سپس کیفیت تصاویر شبه رنگی را از نظر کمی با به دست آوردن میانگین مربعات خطا (MSE)، نسبت پیک سیگنال به نویز (PSNR)، تفاوت رنگ نرمال شده (NCD) و معیار تشابه ساختاری ماتریس (SSIM) مورد ارزیابی قرار دادیم. این روش‌ها در قسمت روش به طور کامل توضیح داده شده است. همچنین تجزیه و تحلیل آماری با استفاده از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه (ANOVA) انجام شد. در نهایت، شاخص‌های به‌دست‌آمده با هم مقایسه شدند و بهترین الگوریتم‌های شبه رنگ‌آمیزی برای مجموعه داده ما انتخاب و معرفی شدند.

مواد و روش‌ها

۱- مجموعه داده

در این مطالعه از ۲۵ تصویر ترموگرام که قبلاً از بیمارستان امید اصفهان اخذ شده بود استفاده گشته است. در این ترموگرام‌ها مناطق گرمتر با سطوح خاکستری روشن‌تر مشخص می‌شوند. این تصاویر با استفاده از یک دوربین MWIR خنک شده حاوی آشکارسازهای HgCdTe آرایه کانونی با وضوح فضایی ۳۲۰ × ۲۵۶ گرفته شدند. میدان دید وسیع و باریک به ترتیب $9.2^\circ \times 7.3^\circ$ و $2.3^\circ \times 1.8^\circ$ بود. ابزار در فاصله ۱ متری از قفسه سینه قرار داده شد. اتاقی با دمای کنترل شده در محدوده ۲۲-۲۰ درجه (در محدوده ۰/۱± درجه) برای معاینه انتخاب شد. برای دستیابی به حداقل تغییرات دمای سطح، تثبیت (یا رسیدن به تعادل حرارتی) و کاهش سرعت متابولیسم پایه ضروری است. بنابراین از بیماران خواسته شد حداقل ۱۵ دقیقه استراحت کنند (۲۲).

ما در این مقاله از ۸ الگوریتم(HIS_1,HIS_2,Lab_1,Lab_2, HCM,SCM,ZCM,JCM) متفاوت استفاده می‌کنیم . که چهار الگورتیم شبه رنگی (HCM,SCM,ZCM,JCM)را رحیمیان و همکاران پیشنهاده کرده‌اند که در ادامه به آن‌ها می‌پردازیم.

۲- الگوریتم نقشه رنگی داغ (HCM)

مهم‌ترین مزیت HCM این است که مناطق با t بالا را به وضوح نشان می‌دهد. بنابراین بیننده جذب این مناطق می‌شود. در این مقیاس، رنگ به آرامی از سیاه، قرمز، نارنجی و زرد به سفید تغییر می‌کند که همه آن‌ها در یک گروه رنگی طبقه بندی می‌شوند. معادلات این روش به صورت زیر بیان می‌شود (۲۱):

$$R(t) = \begin{cases} 2.7027t & if\ t < 0.37 \\ 1 & if\ t \geq 0.37 \end{cases} \quad (۱)$$

$$G(t) = \begin{cases} 0 & if\ t < 0.37 \\ 2.7027t - 1 & if 0.37 \leq t \leq 0.74 \\ 1 & if\ t > 0.37 \end{cases} \quad (۲)$$

$$B(t) = \begin{cases} 0 & if\ t < 0.74 \\ 3.8461t - 2.8461 & if\ t > 0.74 \end{cases} \quad (۳)$$

R، G و B به ترتیب کانال‌های قرمز، سبز و آبی در فضای رنگ RGB و t مقدار پیکسل مورد نظر را در تصویر خاکستری نشان می‌دهد.

۳- الگورتیم نقشه رنگی سینوسی (SCM)[1]

در این الگوریتم، با استفاده از معادلات زیر باندهای قرمز، سبز و آبی تصویر رنگی را از روی سطوح خاکستری ایجاد می‌شوند. (۲۱):

$$R(t) = -0.5\cos(\pi t) + 0.5 \quad (٤)$$

$$G(t) = \sin(\pi t) \quad (٥)$$

$$B(t) = 0.5\cos(\pi t) + 0.5 \quad (٦)$$

٤- الگورتیم نقشه رنگی پیشنهادی زاهدی (ZCM)

این نقشه رنگی از آبی، سایه‌های فیروزه‌ای، سبز، زرد، نارنجی و قرمز به سفید تغییر می‌کند. معادلات آن به صورت زیر بیان می‌شود (۲۱):

$$R(t) = \begin{cases} 0 & if\ 0 \le t \le \frac{11}{20} \\ 4t - \frac{11}{5} & if\ \frac{11}{20} < t < \frac{4}{5} \\ 1 & if\ \frac{4}{5} \le t \le 1 \end{cases} \quad (٧)$$

$$G(t) = \begin{cases} 5t & if\ 0 \le t \le \frac{1}{5} \\ -\frac{20}{9}t + \frac{13}{9} & if\ \frac{1}{5} < t < \frac{7}{20} \\ \frac{20}{27}t + \frac{11}{27} & if\ \frac{7}{20} \le t \le \frac{4}{5} \\ -\frac{15}{2}t + 7 & if\ \frac{4}{5} < t < \frac{14}{15} \\ 60t + 56 & if\ \frac{14}{15} \le t < \frac{19}{20} \\ 1 & if\ \frac{19}{20} \le t \le 1 \end{cases} \quad (٨)$$

$$B(t) = \begin{cases} 1 & if\ 0 \le t \le \frac{1}{5} \\ -4t + \frac{9}{5} & if\ \frac{1}{5} < t < \frac{2}{5} \\ \frac{1}{5} & if\ \frac{2}{5} \le t \le \frac{14}{15} \\ 60t - 56 & if\ \frac{14}{15} < t < \frac{19}{20} \\ 1 & if\ \frac{19}{20} \le t \le 1 \end{cases} \quad (٩)$$

٥- الگورتیم نقشه رنگی جت (JCM)

این مقیاس رنگ از آبی شـــروع می‌شـــود و به فیروزه‌ای، زرد، نارنجی و ســـپس قرمز ختم می‌شود. JCM را می‌توان در مواقعی در نظر گرفت که نیاز به استفاده از رنگ‌های مختلف برای یک تصویر باشد. معادلات این روش به صورت زیر بیان می‌شود (۲۱):

$$f(x) = \begin{cases} 0 & if\ x < 0 \\ x & if\ 0 \le t \le 1 \\ 1 & if\ t > 1 \end{cases} \quad (١٠)$$

$$R(t) = f(1.5 - |2t - 1|) \qquad if\ -1 \le t \le 1 \quad (١١)$$

$$G(t) = f(1.5 - |2t|) \qquad if\ -1 \le t \le 1 \quad (١٢)$$

$$B(t) = f(1.5 - |2t + 1|) \qquad if\ -1 \le t \le 1 \quad (١٣)$$

شـــایان ذکر اســـت که پارامتر t در معادلات فوق بین ۱- و ۱ است. برای استفاده از این معادلات، شدت تصاویر خاکستری باید از [۲۵۵ تا ۰] به [۱تا۱-] تبدیل شود. فرمول زیر فرآیند را با جزئیات نشان می‌دهد.

1 Random subset feature selection

$$I_{new} = (I - Min)\frac{newMax - newMin}{Max - Min} + newMin \rightarrow I_{new} = (I - 0)\frac{1-(-1)}{255-0} - 1 = \frac{2I}{255} - 1 \quad (١٤)$$

٦- فضای رنگ HSI

صمدزاده‌اقدم و همکاران چهار الگورتیم شبه رنگی پیشنهاده کرده‌اند که در ادامه به توضیح آن‌ها می‌پردازیم. دو تا از الگوریتم‌ها در فضای رنگ HSI توسعه یافته‌اند که در اینجا با HIS_1 و HIS_2 نشان می‌دهیم. در فضای رنگی HSI، رنگ، اشباع و شدت به عنوان محورهای مختصات استفاده می‌شود. رابطه تبدیل از فضای رنگ RGB به HSI با معادلات زیر تعریف می‌شود(۲۲).

$$H = \begin{cases} \delta & if\ B \le G \\ 360° - \delta & if\ B > G \end{cases} \quad (١٥)$$

$$\delta = \arccos\left(\frac{(R-G)+(R-B)}{2\sqrt{((R-G)^2(R-B)(G-B))}}\right) \quad (١٦)$$

$$S = 1 - 3\frac{\min(R,G,B)}{R+G+B} \quad (١٧)$$

$$I = \frac{R+G+B}{3} \quad (١٨)$$

٦-١ الگوریتم HIS_1

در این نقشه رنگی، رنگ از آبی شروع می‌شود و برای رنگ‌های سرد به فیروزه‌ای ادامه می‌یابد که با ۱۸۰ تا ۲٤۰ درجه مطابقت دارد. رنگ‌های داغ در محدوده زرد تا قرمز هستند که معادل ۰ تا ٦۰ درجه است. در معادله زیر، $H(x,y)$ نشان دهنده رنگ است و $f(x,y)$ نشان‌دهنده سطح خاکستری پیکسل تصویر اصلی است . (x , y) مختصات پیکسل را نشان می‌دهد. معادلات این روش به صورت زیر بیان می‌شود (۲۲):

$$H(x,y) = \begin{cases} -\left(\frac{4\pi}{3} - \pi\right) * \frac{f(x,y)}{127} + \frac{4\pi}{3} & if\ f(x,y) \le 127 \\ -\left(\frac{\pi}{3} - 0\right) * \frac{f(x,y)-127}{127} & if\ f(x,y) > 127 \end{cases} \quad (١٩)$$

اشباع و شدت با معادلات زیر تعریف می‌شوند:

$$S(x,y) = \begin{cases} 1 - \frac{f(x,y)}{255} & if\ f(x,y) \le 127 \\ 0.85 & if\ f(x,y) > 127 \end{cases} \quad (٢٠)$$

$$I(x,y) = \begin{cases} \left(\frac{f(x,y)}{255}\right)^{0.3333} & if\ f(x,y) \le 127 \\ 0.75 & if\ f(x,y) > 127 \end{cases} \quad (٢١)$$

برای مشاهده تصویر رنگی، باید تصویر مبتنی بر HSI را به RGB تبدیل کنیم.

٦-٢ الگوریتم HIS_2

در این الگوریتم ترتیب قرمز و زرد را در مقیاس تغییر دادیم تا تجسم بهتری در سطوح خاکستری داغ‌تر داشته باشیم زیرا رنگ زرد، رنگی درخشان و چشم‌گیر است. همه معادلات یکسان هستند به جز رنگ:

$$H(x,y)=\begin{cases}-\left(\frac{4\pi}{3}-\pi\right)*\frac{f(x,y)}{127}+\frac{4\pi}{3} & if\ f(x,y)\le 127\\ \left(\frac{\pi}{3}\right)*\frac{f(x,y)-127}{127} & if\ f(x,y)>127\end{cases} \quad (۲۲)$$

۷ - فضای رنگی Lab

Lab یک فضای رنگی یکنواخت است که از سه بخش تشکیل شده است. بخش اول L، شدت روشنایی[1] است که می‌تواند عددی بین ۰ تا ۱۰۰ باشد. بخش دوم a می‌باشد، مقدار آن از منفی ۱۲۸ در رنگ سبز شروع و تا مثبت ۱۲۸ در رنگ قرمز ادامه دارد. بخش سوم b می‌باشد که مقدار آن از منفی ۱۲۸ در رنگ آبی شروع و تا مثبت ۱۲۸ در رنگ زرد ادامه دارد. با این حال، از هیچ فضای رنگی که اجازه نمایش بدون تحریف را می‌دهد، خارج نمی‌شود. بنابراین یکنواخت به معنای «کم و بیش یکنواخت» است. کمیسیون بین المللی روشنایی (CIE[2]) فضای رنگی Lab را به عنوان تقریبی از فضاهای رنگی یکنواخت توصیه کرد. هر دو فضای رنگی از سیستم رنگ استاندارد XYZ مشتق شده‌اند (۲۲).

۷-۱ الگوریتم Lab_1

معادلات اولین الگوریتم در فضای رنگ Lab به صورت زیر می‌باشد (۲۲).

$$L(x,y)=100\sqrt{\frac{f(x,y)}{255}} \quad (۲۳)$$

$$b(x,y)=f(x,y)-127 \quad (۲٤)$$

$$a(x,y)=\begin{cases}0.5b(x,y)+64 & if\ b(x,y)\le 0\\ -0.5b(x,y)+64 & if\ b(x,y)>0\end{cases} \quad (۲۵)$$

۷-۲ الگوریتم Lab_2

معادلات دومین الگوریتم در فضای رنگ Lab با اولین الگوریتم در این حوزه مشابه است به جز a که به صورت زیر بیان می‌شود: (۲۲):

$$a(x,y)=\begin{cases}-0.5b(x,y)-64 & if\ b(x,y)\le 0\\ 0.5b(x,y)-64 & if\ b(x,y)>0\end{cases} \quad (۲٦)$$

۸- معیارهای کمّی

تصاویر دیجیتال در حین اکتساب، پردازش، فشرده سازی، ذخیره سازی، انتقال و بازتولید در معرض طیف گسترده‌ای از اعوجاج‌ها قرار می‌گیرند که هر یک از آن‌ها ممکن است منجر به کاهش کیفیت بصری شود. معیارهای کیفیت بصری زیادی برای سنجش کیفیت این تصاویر وجود دارد. با این حال، چهار شاخص مورد استفاده در این تحقیق در ادامه توضیح داده شده‌است.

۸-۱ مربع میانگین خطا (MSE)

MSE تفاوت بین دو تصویر را در یک فضای رنگی اندازه‌گیری می‌کند. در نتیجه، محاسبه MSE بین تصاویر رنگی و خاکستری ممکن نیست. به همین دلیل، هر تصویر خاکستری را باید به یک تصویر RGB با مقادیر مساوی R، G و B تبدیل کرد. سپس، MSE برای تصاویر شبه رنگی RGB که با الگوریتم‌های مختلف ایجاد شده‌اند قابل محاسبه خواهد بود. به طور کلی، تصویری با MSE بالا نسبت به تصویری با MSE پایین، اعوجاج‌های قابل مشاهده بیشتری را نشان می‌دهد. معادله MSE به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$MSE=\frac{\sum_{i=1}^{M}\sum_{j=1}^{N}(G_{ij}-X_{ij})^2}{3MN} \quad (۲۷)$$

M و N اندازه ماتریس تصویر را نشان می‌دهد .همچنین، G و X به ترتیب تصویر خاکستری و تصویر شبه رنگی شده را نشان می‌دهند.

۸-۲ نسبت پیک سیگنال به نویز (PSNR)

برای تعیین کیفیت نمایشگر، PSNR به عنوان نسبت حداکثر مقدار ممکن سیگنال به قدرت اعوجاج نویز محاسبه می‌شود. PSNR معمولاً با استفاده از مقیاس دسی بل لگاریتمی به دلیل دامنه دینامیکی گسترده بسیاری از سیگنال‌ها بیان می‌شود. معادله PSNR به صورت زیر است:

$$PSNR=10\log_{10}\left(\frac{I_{max}^2}{MSE(G,X)}\right) \quad (۲۸)$$

I_{max} بیشترین مقدار پیکسل تصویر منهای یک است.

۸-۳ اختلاف رنگ نرمال شده (NCD)

چندین محقق از NCD به عنوان یک معیار عینی استفاده کرده‌اند. در یک فضای رنگی خاص (معمولاً یک فضای رنگی آزمایشگاهی)، NCD اندازه‌گیری فاصله بین رنگ‌ها است. هرچه

1 Lightness
2 Commission Internationale de l'Eclairage

NCD کمتر باشد، کیفیت تصویر بهتر است. شاخص NCD با استفاده از فرمول زیر تعیین می‌شود:

$$NCD = \frac{\sum_{i=1}^{M}\sum_{j=1}^{N}\sqrt{\sum_{q\in|L,a,b|}\left[G_q(i,j)-Cl_q(i,j)\right]^2}}{\sum_{i=1}^{M}\sum_{j=1}^{N}\sqrt{\sum_{q\in|L,a,b|}Cl_q(i,j)^2}} \quad (۲۹)$$

که در آن G_q و Cl_q به ترتیب تصاویر خاکستری و رنگی با کانال q (در فضای آزمایشگاهی) هستند.

۸-٤ معیار شاخص تشابه ساختاری (SSIM)

شاخص SSIM معیار عینی دیگری است که در این مطالعه از آن استفاده شده است. این معیار بر اساس نحوه عملکرد سیستم بینایی انسان است و برای تجزیه و تحلیل ساختار یک تصویر پس از فرآیند رنگ آمیزی ارائه شده‌است. برای تصویر رنگی، SSIM را می‌توان به طور جداگانه برای هر کانال رنگی محاسبه کرد و سپس میانگین آن‌ها را بر این اساس محاسبه کرد. برای محاسبه شاخص SSIM می‌توان از پنجره‌های مختلف در یک تصویر استفاده کرد. اندازه‌گیری بین دو پنجره x و y با اندازه معمول N × N عبارت است از:

$$SSIM = \frac{(2\mu_x\mu_y+c_1)(2\sigma_{xy}+c_2)}{(\mu_x^2+\mu_y^2+c_1)(\sigma_x^2+\sigma_y^2+c_2)} \quad (۳۰)$$

که در آن μ_x و μ_y به ترتیب میانگین x و y هستند. علاوه بر این، σ_x^2 و σ_y^2 به ترتیب نشان‌دهنده واریانس x و y هستند و σ_{xy} کوواریانس $\mathbf{x}$ و $\mathbf{y}$ است.

یافته‌ها

ما بعد از انجام هشت الگوریتم ذکر شده روی ۲۵ تصویر توموگرافی پستان و به دست آوردن چهار معیار ذکرشده بر روی همه الگوریتم‌ها نتایج زیر را بدست‌آوردیم. بعد از محاسبه الگوریتم‌ها روی یکی از تصاویر توموگرافی پستان به تصاویر شکل ۱ رسیدیم.

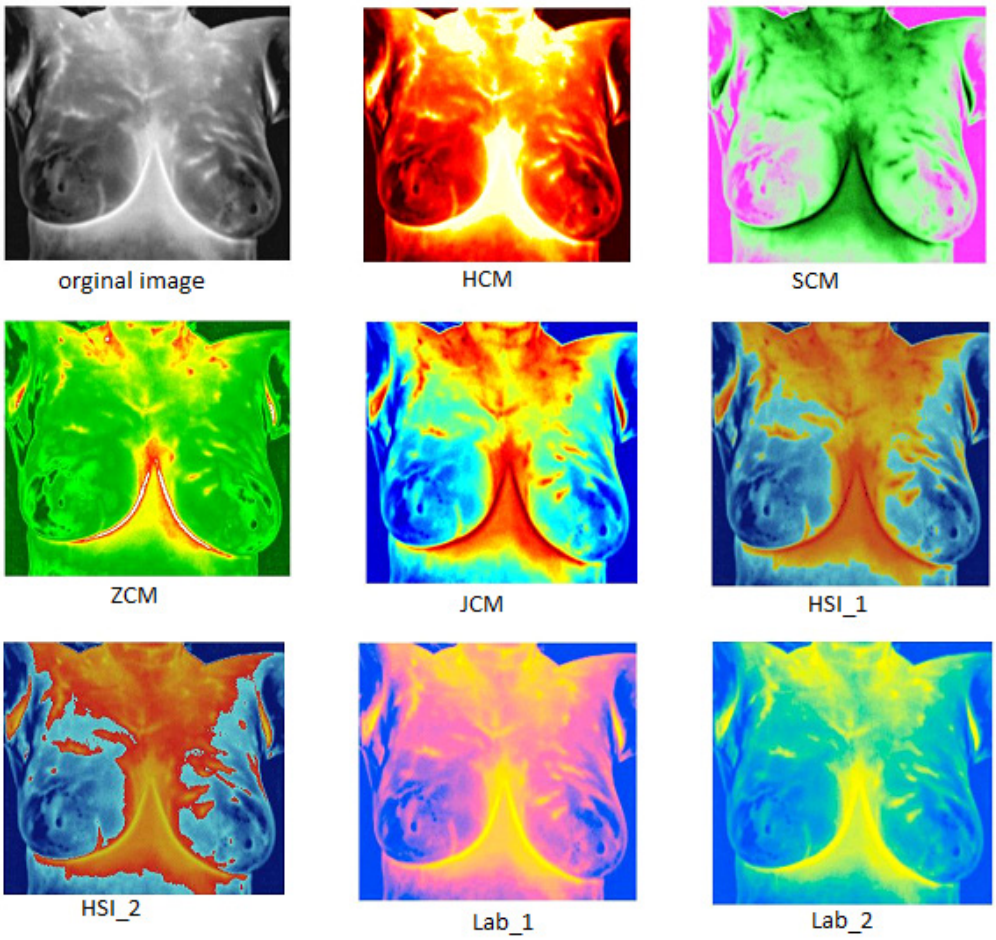

شکل۱- تصاویر شبه رنگ شده با استفاده از هشت الگوریتم پیشنهادی برروی یکی از بیست و پنج تصویر توموگرافی پستان است.

جداول ۱ تا ۴ به ترتیب مقادیر معیارهای کمّی MSE، NCD، PSNR و SSIM را بر اساس هشت الگوریتم شبه رنگی به کار رفته به ازای ۲۵ تصویر پایگاه داده مورد استفاده نشان می‌دهد.

جدول۱- مقادیر معیار MSE حاصل از هشت الگوریتم شبه رنگی برروی ۲۵ تصویر توموگرافی

	HCM	SCM	ZCM	JCM	HIS_2	HIS_2		
Image 1	0.0421	0.0860	0.0548	0.0725	0.0330	0.0336	0.0451	0.0480
Image 2	0.0452	0.0808	0.0552	0.0711	0.0292	0.0304	0.0453	0.0489
Image 3	0.0481	0.0674	0.0541	0.0616	0.0284	0.0328	0.0377	0.0411
Image 4	0.0449	0.0770	0.0577	0.0691	0.0328	0.0342	0.0422	0.0456
Image 5	0.0482	0.0727	0.0536	0.0672	0.0273	0.0305	0.0409	0.0442
Image 6	0.0446	0.0824	0.0513	0.0668	0.0266	0.0293	0.0455	0.0487
Image 7	0.0494	0.0675	0.0521	0.0621	0.0257	0.0301	0.0386	0.0423
Image 8	0.0499	0.0647	0.0576	0.0651	0.0323	0.0353	0.0369	0.0399
Image 9	0.0478	0.0696	0.0545	0.0638	0.0288	0.0318	0.0385	0.0416
Image 10	0.0400	0.0957	0.0608	0.0833	0.0451	0.0407	0.0468	0.0498
Image 11	0.0444	0.0793	0.0599	0.0724	0.0377	0.0383	0.0400	0.0425
Image 12	0.0465	0.0719	0.0536	0.0603	0.0289	0.0340	0.0379	0.0410
Image 13	0.0427	0.0820	0.0581	0.0695	0.0347	0.0364	0.0414	0.0445
Image 14	0.0438	0.0815	0.0549	0.0677	0.0307	0.0328	0.0427	0.0458
Image 15	0.0420	0.0850	0.0519	0.0630	0.0280	0.0309	0.0451	0.0482
Image 16	0.0357	0.1030	0.0500	0.0689	0.0312	0.0319	0.0503	0.0528
Image 17	0.0414	0.0901	0.0547	0.0690	0.0346	0.0354	0.0439	0.0462
Image 18	0.0393	0.0968	0.0527	0.0686	0.0316	0.0319	0.0457	0.0483
Image 19	0.0352	0.1087	0.0497	0.0673	0.0298	0.0294	0.0515	0.0543
Image 20	0.0432	0.0908	0.0489	0.0656	0.0256	0.0270	0.0464	0.0495
Image 21	0.0429	0.0862	0.0559	0.0708	0.0346	0.0356	0.0400	0.0421
Image 22	0.0380	0.1049	0.0488	0.0695	0.0282	0.0276	0.0496	0.0526
Image 23	0.0421	0.0928	0.0496	0.0667	0.0273	0.0287	0.0451	0.0478
Image 24	0.0397	0.0974	0.0516	0.0687	0.0309	0.0314	0.0453	0.0480
Image 25	0.0489	0.0727	0.0562	0.0650	0.0305	0.0327	0.0384	0.0412

جدول ۲- مقادیر معیار NCD حاصل از هشت الگوریتم شبه رنگی برروی ۲۵ تصویر توموگرافی

	HCM	SCM	ZCM	JCM	HIS_2	HIS_2	Lab_1	Lab_1
Image 1	0.03330	0.03312	0.03243	0.03286	0.03414	0.03301	0.03315	0.03358
Image 2	0.03242	0.03343	0.03230	0.03285	0.03432	0.03292	0.03277	0.03352
Image 3	0.03291	0.03292	0.03235	0.03305	0.03479	0.03255	0.03319	0.03357
Image 4	0.03259	0.03310	0.03234	0.03279	0.03410	0.03275	0.03302	0.03351
Image 5	0.03253	0.03333	0.03231	0.03303	0.03475	0.03282	0.03288	0.03358
Image 6	0.03283	0.03314	0.03237	0.03293	0.03449	0.03280	0.03291	0.03343
Image 7	0.03286	0.03314	0.03233	0.03314	0.03515	0.03282	0.03309	0.03380
Image 8	0.03270	0.03301	0.03235	0.03306	0.03451	0.03265	0.03340	0.03373
Image 9	0.03264	0.03302	0.03235	0.03300	0.03460	0.03288	0.03311	0.03368

Image 10	0.03302	0.03304	0.03238	0.03263	0.03341	0.03290	0.03310	0.03350
Image 11	0.03355	0.03297	0.03252	0.03284	0.03407	0.03285	0.03357	0.03373
Image 12	0.03316	0.03282	0.03248	0.03307	0.03479	0.03239	0.03314	0.03341
Image 13	0.03310	0.03291	0.03249	0.03281	0.03410	0.03261	0.03309	0.03333
Image 14	0.03302	0.03314	0.03252	0.03292	0.03439	0.03279	0.03307	0.03353
Image 15	0.03299	0.03294	0.03252	0.03277	0.03429	0.03260	0.03288	0.03321
Image 16	0.03551	0.03308	0.03346	0.03319	0.03456	0.03337	0.03350	0.03371
Image 17	0.03418	0.03292	0.03282	0.03306	0.03440	0.03305	0.03344	0.03354
Image 18	0.03327	0.03296	0.03288	0.03287	0.03471	0.03342	0.03305	0.03337
Image 19	0.03436	0.03309	0.03335	0.03299	0.03480	0.03370	0.03321	0.03354
Image 20	0.03349	0.03338	0.03277	0.03316	0.03532	0.03384	0.03305	0.03362
Image 21	0.03347	0.03298	0.03279	0.03298	0.03467	0.03326	0.03328	0.03348
Image 22	0.04969	0.06241	0.05642	0.05573	0.08817	0.08745	0.05818	0.06978
Image 23	0.03326	0.03324	0.03270	0.03305	0.03513	0.03354	0.03295	0.03344
Image 24	0.03338	0.03301	0.03270	0.03294	0.03472	0.03336	0.03307	0.03337
Image 25	0.03270	0.03314	0.03250	0.03303	0.03494	0.03317	0.03314	0.03359

جدول ۳- مقادیر PSNR حاصل از هشت الگوریتم شبه رنگی برروی ۲۵ تصویر توموگرافی

	HCM	SCM	ZCM	JCM	HIS_2	HIS_2	Lab_1	Lab_1
Image 1	57.1211	54.0165	55.9714	54.7554	58.1752	58.1026	56.8222	56.5435
Image 2	56.8101	54.2863	55.9396	54.8392	58.7014	58.5302	56.8033	56.4659
Image 3	56.5347	55.0739	56.0296	55.4607	58.8326	58.1967	57.5921	57.2228
Image 4	56.8348	54.497	55.7459	54.963	58.1967	58.0174	57.106	56.7704
Image 5	56.529	54.7451	56.0705	55.0855	58.9975	58.522	57.241	56.9087
Image 6	56.8677	54.1984	56.2589	55.113	59.1133	58.6953	56.7758	56.4854
Image 7	56.4222	55.0658	56.1952	55.4256	59.2599	58.5731	57.4975	57.0996
Image 8	56.3793	55.2526	55.7543	55.2258	58.2712	57.8786	57.6839	57.3524
Image 9	56.5637	54.9329	55.9986	55.3129	58.7671	58.3399	57.5089	57.169
Image 10	57.3353	53.5509	55.5206	54.1545	56.8222	57.2685	56.6587	56.3853
Image 11	56.8899	54.3679	55.5856	54.7617	57.5987	57.5239	57.3396	57.0733
Image 12	56.6865	54.7903	56.0656	55.555	58.7437	58.0502	57.5766	57.2346
Image 13	57.0523	54.2213	55.721	54.9381	57.9568	57.748	57.186	56.8789
Image 14	56.9445	54.2485	55.96	55.0533	58.4853	58.203	57.0574	56.7531
Image 15	57.1275	54.0645	56.2041	55.3653	58.8908	58.4652	56.8216	56.5316
Image 16	57.83	53.2305	56.3687	54.9782	58.4182	58.3268	56.3437	56.1339
Image 17	57.1943	53.8112	55.9793	54.9735	57.9679	57.8686	56.9373	56.7133
Image 18	57.4127	53.5021	56.1442	54.996	58.357	58.3161	56.7643	56.5204
Image 19	57.8919	52.9985	56.3981	55.0825	58.6166	58.6708	56.2376	56.0089
Image 20	57.0044	53.7772	56.4689	55.1911	59.2725	59.0505	56.6932	56.4159
Image 21	57.0352	54.0062	55.8822	54.8605	57.9641	57.8436	57.3369	57.1215
Image 22	57.5593	53.1538	56.4797	54.9386	58.8528	58.9584	56.4047	56.1504
Image 23	57.1143	53.6824	56.4013	55.1188	58.9954	58.7866	56.8227	56.5686
Image 24	57.367	53.4729	56.2311	54.9908	58.4607	58.3944	56.7972	56.5516
Image 25	56.4692	54.7462	55.8648	55.2309	58.5184	58.2096	57.5147	57.2102

جدول ۴- مقادیر معیار SSIM حاصل از هشت الگوریتم شبه رنگی برروی ۲۵ تصویر توموگرافی

	HCM	SCM	ZCM	JCM	HIS_2	HIS_2	Lab_1	Lab_1
Image 1	0.9895	0.9942	0.984	0.9982	1.0001	1	0.9948	0.9934
Image 2	0.9869	0.9908	0.9828	0.9952	1	1.0002	0.9926	0.9903
Image 3	0.9862	0.9938	0.9824	0.996	0.9996	0.9994	0.9932	0.9914
Image 4	0.9878	0.9943	0.9824	0.9978	0.9998	0.9996	0.9946	0.9931
Image 5	0.9859	0.9919	0.9826	0.9949	0.9999	1.0001	0.9922	0.9902
Image 6	0.9872	0.9899	0.9836	0.9955	1.0002	1.0003	0.9921	0.9896
Image 7	0.9861	0.9927	0.9835	0.9938	0.9997	1	0.9914	0.9891
Image 8	0.9852	0.9942	0.9807	0.9964	0.9991	0.9988	0.994	0.993
Image 9	0.9871	0.9939	0.9836	0.9954	0.9998	0.9999	0.9926	0.9913
Image 10	0.9914	0.9958	0.9847	0.9984	0.998	0.9979	0.9967	0.996
Image 11	0.9893	0.9954	0.9825	0.9978	0.9983	0.9977	0.9959	0.9956
Image 12	0.9872	0.9947	0.983	0.9969	0.9993	0.9985	0.9942	0.9927
Image 13	0.9895	0.9956	0.9831	0.9985	0.9991	0.9984	0.9959	0.9948
Image 14	0.9887	0.994	0.9838	0.9977	1.0001	0.9999	0.9942	0.9928
Image 15	0.989	0.9922	0.9844	0.9977	1.0005	1.0002	0.9935	0.9914
Image 16	0.9929	0.993	0.9874	0.9993	1.0006	1.0002	0.9949	0.9934
Image 17	0.9907	0.9959	0.9854	0.9988	0.9994	0.9988	0.996	0.9951
Image 18	0.9914	0.9941	0.9868	0.9989	1.0003	1	0.9953	0.9941
Image 19	0.9933	0.9913	0.9889	0.9986	1.0009	1.0007	0.9941	0.9926
Image 20	0.9884	0.9883	0.986	0.9947	1.0004	1.0006	0.9917	0.9896
Image 21	0.9903	0.996	0.9846	0.9985	0.9989	0.9984	0.9962	0.9958
Image 22	0.9917	0.9891	0.9884	0.9964	1.0008	1.0009	0.9931	0.9914
Image 23	0.9895	0.9906	0.9864	0.9967	1.0007	1.0006	0.9931	0.9915
Image 24	0.9913	0.9936	0.987	0.9987	1.0004	1.0001	0.995	0.9938
Image 25	0.9864	0.9943	0.9828	0.9967	0.9997	0.9996	0.9939	0.9931

بعد از محاسبه همه معیارها به ازای ۲۵ تصویر مجموعه داده، از آن‌ها میانگین گرفتیم و نمودارهای میله‌ای شکل ۲ به دست آمد. نمودار (A) میانگین و انحراف معیار MSE نشان می‌دهد. هرچقدر مقدار آن به صفر نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده میزان کمتر خطاست. پس الگوریتم HIS_1 نسبت به بقیه الگورتیم‌ها نتیجه بهتر و خطای کمتری دارد. نمودار (B) میانگین و انحراف معیار NCD را نشان می‌دهد. با توجه به اینکه کم بودن مقدار میانگین NCD نشان دهنده اختلاف کمتر رنگ بین دو تصویر و در نتیجه عملکرد بهتر الگوریتم است، پس الگوریتم ZCM نسبت به بقیه الگورتیم‌ها عملکرد بهتری دارد. نمودار (C) میانگین و انحراف معیار PSNR را نشان می‌دهد. در واقع این شاخص هرچه بیشتر باشد، نشان‌دهنده شدت سیگنال مفید بیشتری است، پس الگوریتم HIS_1 نسبت به بقیه الگورتیم‌ها نتیجه بهتری دارد. نمودار (D) میانگین و انحراف معیار SSIM را نشان می‌دهد. هر چقدر مقدار SSIM بالاتر باشد تشابه ساختاری بین دو تصویر و به تبع آن کارایی الگوریتم بالاتر است پس الگوریتم HIS_1 نسبت به بقیه الگورتیم‌ها نتیجه بهتری دارد.

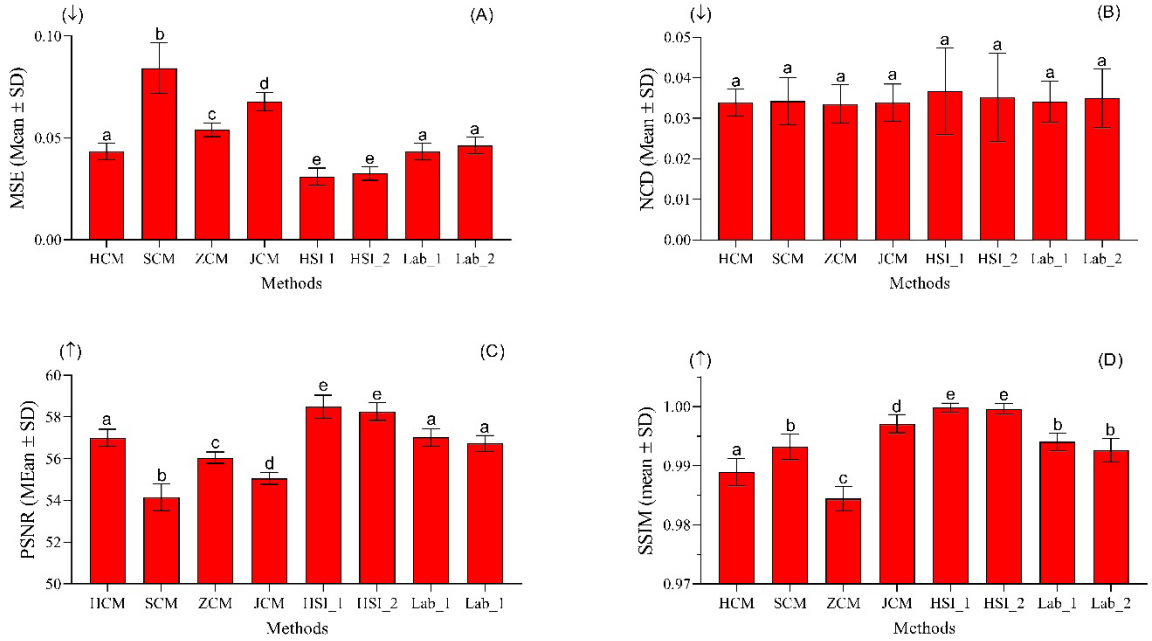

شکل ۲- نمودارهای میله ای (A) میانگینMSE ، (B) میانگین NCD، (C) میانگین PSNRو (D) میانگین SSIMنشان می‌دهد. فلش رو به بالا (↑) نشان می‌دهد که هر چه مقدار متوسط بزرگ‌تر باشد، عملکرد مدل بهتر است. فلش رو به پایین (↓) معنای مخالف آن را دارد. داده‌ها به صورت میانگین ± انحراف معیار بیان شده‌اند و حروف مختلف (a ,b ,c ,d ,e)تفاوت معنی داری را در سطح ۵ درصد در آزمون ANOVA نشان می‌دهند (P< ۰/۰۵) .

۱ - تحلیل آماری

مقادیر حاصل از معیارهای PSNR، NCD، MSE و SSIM به ازای هشت الگوریتم به کار رفته با استفاده از نرم افزار IBM SPSS نسخه ۲۷ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. شایان ذکر است که در این پژوهش از آزمون ANOVA یک طرفه با سطح معناداری (P< ۰/۰۵) استفاده شد.

جدول ۵- آمار توصیفی معیارهای ارزیابی در الگوریتم‌های شبه رنگی مختلف

Descriptives									
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
MSE	HCM	25	.0434	.00407	.00081	.0418	.0451	.04	.05
	SCM	25	.0843	.01238	.00248	.0792	.0894	.06	.11
	ZCM	25	.0539	.00333	.00067	.0526	.0553	.05	.06
	JCM	25	.0678	.00458	.00092	.0659	.0697	.06	.08
	HIS_1	25	.0309	.00425	.00085	.0292	.0327	.03	.05
	HIS_2	25	.0325	.00327	.00065	.0312	.0339	.03	.04
	LAB_1	25	.0432	.00413	.00083	.0415	.0449	.04	.05
	LAB_2	25	.0462	.00407	.00081	.0445	.0479	.04	.05
	Total	200	.0503	.01784	.00126	.0478	.0528	.03	.11
NCD	HCM	25	.0339	.00336	.00067	.0325	.0353	.03	.05
	SCM	25	.0342	.00587	.00117	.0318	.0367	.03	.06
	ZCM	25	.0335	.00478	.00096	.0316	.0355	.03	.06
	JCM	25	.0339	.00456	.00091	.0320	.0358	.03	.06
	HSI_1	25	.0367	.01073	.00215	.0323	.0411	.03	.09
	HSI_2	25	.0352	.01090	.00218	.0307	.0397	.03	.09
	LAB_1	25	.0341	.00501	.00100	.0321	.0362	.03	.06
	LAB_2	25	.0350	.00725	.00145	.0320	.0380	.03	.07
	Total	200	.0346	.00702	.00050	.0336	.0355	.03	.09
PSNR	HCM	25	56.9991	.41454	.08291	56.8280	57.1702	56.38	57.89
	SCM	25	54.1477	.63781	.12756	53.8844	54.4110	53.00	55.25
	ZCM	25	56.0496	.26756	.05351	55.9391	56.1600	55.52	56.48
	JCM	25	55.0548	.28353	.05671	54.9378	55.1718	54.15	55.56
	HSI_1	25	58.4894	.55471	.11094	58.2605	58.7184	56.82	59.27
	HSI_2	25	58.2616	.43101	.08620	58.0837	58.4395	57.27	59.05
	LAB 1	25	57.0209	.41376	.08275	56.8501	57.1917	56.24	57.68
	LAB 2	25	56.7308	.38225	.07645	56.5730	56.8886	56.01	57.35
	Total	200	56.5942	1.45572	.10294	56.3913	56.7972	53.00	59.27
SSIM	HCM	25	.9889	.00230	.00046	.9880	.9899	.99	.99
	SCM	25	.9932	.00216	.00043	.9923	.9941	.99	1.00
	ZCM	25	.9844	.00210	.00042	.9836	.9853	.98	.99
	JCM	25	.9971	.00155	.00031	.9965	.9977	.99	1.00
	HSI_1	25	.9998	.00074	.00015	.9995	1.0001	1.00	1.00
	HSI_2	25	.9996	.00090	.00018	.9993	1.0000	1.00	1.00
	LAB_1	25	.9940	.00149	.00030	.9934	.9947	.99	1.00
	LAB_2	25	.9926	.00200	.00040	.9918	.9934	.99	1.00
	Total	200	.9937	.00523	.00037	.9930	.9944	.98	1.00

به کمک نرم افزار SPSS الگوریتم‌های شبه رنگ‌آمیزی مختلف مورد استفاده در این مطالعه را از نظر آماری مورد ارزیابی قرار دادیم. به جز معیار NCD، تفاوت بین الگوریتم‌ها بر اساس معیارهای MSE، PSNR و SSIM از نظر آماری معنادار بودند (P< ۰/۰۵). سپس نتایج را در آزمون تعقیبی[1] که یک نوع آزمون آماری، برای تفسیر معناداری تفاوت میانگین الگوریتم‌ها می‌باشد، قرار دادیم. طبق شکل ۲، بر اساس شاخص‌های MSE و PSNR، الگوریتم HCM با الگوریتم‌های HIS_1، JCM، ZCM، SCM و HIS_2 تفاوت معناداری دارد. اما تفاوت بین الگوریتم‌های Lab_1 و Lab_2 معنادار نیست. علاوه بر این، الگوریتم HIS_1 با الگوریتم‌های Lab_1، JCM، ZCM، SCM و Lab_2 تفاوت معناداری دارد؛ اما اختلاف آن با الگوریتم HIS_2 معنادار نیست (بقیه الگوریتم‌ها با هم اختلاف معنادار دارند). بر اساس شاخص NCD بین هیچ کدام از الگوریتم‌ها اختلاف معناداری وجود ندارد. بر اساس شاخص SSIM، الگوریتم SCM با الگوریتم‌های HIS_1، JCM، ZCM، HCM و HIS_2 تفاوت معناداری دارد. اما اختلاف الگوریتم‌های Lab_1 و Lab_2 معنادار نیست. همچنین الگوریتم HIS_1 با الگوریتم‌های JCM، ZCM، SCM، Lab_1 و Lab_2 تفاوت معناداری داشته اما با الگوریتم HIS_2 معنادار نیست (بقیه الگوریتم‌ها با هم اختلاف معنادار دارند).

بحث و نتیجه‌گیری

تصاویر ترموگرام پستان معمولاً به صورت تصاویر سطح خاکستری موجود است. با توجه به اینکه سیستم بینایی انسان نسبت به تصویر رنگی حساس‌تر است و می‌تواند رنگ‌های بسیار بیشتری را نسبت به سطوح خاکستری تشخیص دهد، الگورتیم‌های شبه رنگ‌آمیزی ترموگرام‌ها می‌تواند کیفیت بصری تصویر را افزایش داده و در نتیجه به پزشک در تشخیص ناهنجاری و تفسیر ترموگرام کمک کند. یک الگوریتم شبه رنگ خوب باید هم مقدار و هم اطلاعات یعنی الگوهای دما و حرارت را به خوبی نشان دهد. همان‌طور که بیان شد، الگوریتم‌های بسیاری برای شبه رنگ کردن تصاویر خاکستری پیشنهاد شده است. به عنوان مثال الگوریتم‌های طراحی شده توسط سمری و همکاران در فضای رنگ HSV، الگوریتم پیشنهاد شده توسط کوبیاک و همکاران با استفاده از توابع نمایی و درجه دوم، استفاده از الگوریتم‌های مبتنی بر تبدلات سینوسی و کسینوسی که توسط الخفاچی پیشنهاد شده، الگوریتم‌های پیشنهادی صمدزاده و همکاران در فضاهای رنگ HSI و Lab، الگوریتم پیشنهادی توسط زاهدی و همکاران و الگوریتم‌های مطرح شده توسط رحیمیان. سوال مهمی که پیش می‌آید آن است که کدام الگوریتم در نمایش جزئیات دمایی ترموگرام‌های سینه و تفسیر نتایج آن‌ها مناسبت‌تر است. قاعدتاً روش ارزیابی فردی یکی از روش‌ها می‌تواند باشد. اما هر متخصصی نظر شخصی خود را دارد. بنابراین، در این مقاله سعی کردیم برخی از الگوریتم‌های جدید را بر روی داده تصاویر ترموگرافی سینه پیاده‌سازی کرده و سپس با روش بی‌طرفانه با استفاده از معیارهای کمّی آن‌ها را مقایسه کنیم. از طرف دیگر، با توجه به اینکه تصاویر پزشکی از حساسیت خاصی برخوردار بوده لذا الگوریتم شبه رنگی کننده باید کمترین میزان دستکاری را بر روی تصویر اولیه اعمال کرده باشد. بنابراین، ضرورت بررسی بی‌طرفانه الگوریتم‌ها با معیارهای کمی دوچندان می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد، پس از محاسبات انجام‌شده بر روی هشت الگوریتم و مقایسه آن‌ها با معیارهای ذکرشده، الگوریتم‌های طراحی شده در فضای رنگی HIS_1 و HSI_2 بر اساس معیارهای MSE، PSNR و SSIM نسبت به روش‌های دیگر برتری دارد. در صورتی که در پژوهشی که صمدزاده‌اقدم و همکاران بر روی تصاویر ترموگرافی انجام داده بودند گزارش کرده بودند که الگوریتم‌های Lab_1 و Lab_2 عملکرد بهتری دارند. هر چند به نظر می‌رسد الگوریتم ZCM بر اساس معیار NCD نسبت به روش‌های دیگر اندکی برتری دارد، اما با به‌دست آوردن میانگین معیار NCD و انجام آزمون تعقیبی در ANOVA مشخص شد، که این اختلاف به لحاظ آماری معنادار نیست.

پیشنهاد می‌شود در کارهای آتی الگوریتم‌های بخش‌بندی تصویر بر روی تصاویر شبه رنگی پیاده‌سازی شده و تاثیر احتمالی الگوریتم شبه رنگی‌ساز بر روی بخش‌بندی نیز بررسی گردد. همچنین مطالعه و بکارگیری معیارهای کمّی که منعکس کننده نظرات فردی متخصصین رادیولوژی در خصوص ویژگی‌های بصری الگوریتم‌های شبه رنگی‌ساز باشد، می‌تواند در تعیین مناسب‌ترین الگوریتم مفید باشد.

1 Post-hoc

تشکر و قدردانی

این مقاله تحت کد اخلاق IR.TBZMED.VCR.REC.1401.212 مصوب دانشگاه علوم پزشکی تبریز می‌باشد.

تضاد منافع

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچگونه تضاد منافعی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

References

1. Sun Y-S, Zhao Z, Yang Z-N, Xu F, Lu H-J, Zhu Z-Y, et al. Risk factors and preventions of breast cancer. International journal of biological sciences. 2017;13(11):1387.
2. Sung H, Ferlay J, Siegel RL, Laversanne M, Soerjomataram I, Jemal A, et al. Global cancer statistics 2020: GLOBOCAN estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. CA: a cancer journal for clinicians. 2021;71(3):209-49.
3. Heer E, Harper A, Escandor N, Sung H, McCormack V, Fidler-Benaoudia MM. Global burden and trends in premenopausal and postmenopausal breast cancer: a population-based study. The Lancet Global Health. 2020;8(8):e1027-e37.
4. Anderson BO, Ilbawi AM, Fidarova E, Weiderpass E, Stevens L, Abdel-Wahab M, et al. The Global Breast Cancer Initiative: a strategic collaboration to strengthen health care for non-communicable diseases. The Lancet Oncology. 2021;22(5):578-81.
5. Arul Edwin Raj AM, Sundaram M, Jaya T. Thermography based breast cancer detection using self-adaptive gray level histogram equalization color enhancement method. International Journal of Imaging Systems and Technology. 2021;31(2):854-73.
6. Wang L. Early diagnosis of breast cancer. Sensors. 2017;17(7):1572.
7. Kakileti ST, Manjunath G, Madhu H, Ramprakash HV. Advances in breast thermography. New Perspectives in Breast Imaging Malik A (ed): IntechOpen, London. 2017:91-103.
8. Singh D, Singh AK. Role of image thermography in early breast cancer detection-Past, present and future. Computer methods and programs in biomedicine. 2020 Jan 1;183:105074.
9. Kennedy DA, Lee T, Seely D. A comparative review of thermography as a breast cancer screening technique. Integrative cancer therapies. 2009;8(1):9-16.
10. Zhang X, Bai T, Li H, editors. Pseudo-color coding method of infrared images based on human vision system. Infrared Materials, Devices, and Applications; 2008: SPIE.
11. Zahedi Z, Sadri S, Moosavi A. Breast thermography and pseudo-coloring presentation for improving gray infrared images. In2012 Photonics Global Conference (PGC) 2012 Dec 13 (pp. 1-5). IEEE.
12. Semary NA. Aproposed Hsv-based pseudo-coloring scheme for enhancing medical images. Computer Science Information Technology. 2018;81.
13. Kubiak I, Przybysz A. An RGB Pseudo-Colorization Method for Filtering of Multi-Source Graphical Data. Electronics. 2023;12(22):4583.
14. Al-khafaji KH, Abd al Jaleel Al-Yasiri L. Frontal Chest X-Ray Image Colorization Using Various Mathematical Experimental Equations. Journal of Kufa-Physics. 2019;11(1):90-100.
15. Viana MS, Morandin Junior O, Contreras RC. An improved local search genetic algorithm with a new mapped adaptive operator applied to pseudo-coloring problem. Symmetry. 2020;12(10):1684.
16. EtehadTavakol M, Sadri S, Ng E. Application of K-and fuzzy c-means for color segmentation of thermal infrared breast images. Journal of medical systems. 2010;34:35-42.
17. Etehadtavakol M, Emrani Z, Ng E. Improved extraction of the extreme thermal regions of breast IR images. Advanced Methods in Biomedical Signal Processing and Analysis: Elsevier; 2023. p. 243-56.
18. Kermani S, Samadzadehaghdam N, EtehadTavakol M. Automatic color segmentation of breast infrared images using a Gaussian mixture model. Optik. 2015;126(21):3288-94.
19. Lanisa N, Cheok NS, Wee LK, editors. Color morphology and segmentation of the breast thermography image. 2014 IEEE Conference on Biomedical Engineering and Sciences (IECBES); 2014: IEEE.
20. Sathish D, Kamath S, Prasad K, Kadavigere R. Role of normalization of breast thermogram images and automatic classification of breast cancer. The Visual Computer. 2019;35:57-70.
21. Rahimian A, Etehadtavakol M, Moslehi M, Ng EY. Comparing different algorithms for the pseudo-coloring of myocardial perfusion single-photon emission computed tomography images. Journal of Imaging. 2022 Dec 19;8(12):331.
22. Aghdam NS, Amin MM, Tavakol ME, Ng E. Designing and comparing different color map algorithms for pseudo-coloring breast thermograms. Journal of Medical Imaging and Health Informatics. 2013;3(4):487-93.